

Роману Івановичу КУТАСУ – 80!

17 травня 2013 р. відзначив свій 80-літній ювілей один з перших членів редколегії журналу “Геодинаміка”, завідувач відділом геотермії і сучасної геодинаміки Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України, доктор геолого-мінералогічних наук, професор, член-кореспондент НАН України Роман Іванович Кутас.

Роман Іванович народився 17 травня 1933 р. в селі Зубовичі Томашівського повіту Люблінського воєводства (Польща). У 1945 р. разом з родиною був переселений на Донбас, у 1947 р. переїхав з батьками до Луцька.

Роман Іванович Кутас у 1956 р. закінчив з відзнакою геолого-розвідувальний факультет Львівського політехнічного інституту за спеціальністю “Геофізичні методи пошуків і розвідки родовищ корисних копалин”.

Після закінчення ВНЗ працював оператором, начальником загону у Мосбаській геофізичній експедиції тресту “Угольгеофизика” Міністерства вугільної промисловості СРСР (м. Тула).

З 1958 р. Р.І. Кутас працює у системі Академії наук України. 1958–1961 рр. – інженер Інституту геології корисних копалин АН УРСР і Львівської філії Інституту геофізики АН УРСР. У 1961–1964 рр. навчався у аспірантурі при Інституті геофізики АН УРСР (науковий керівник д-р геол.-мін. наук, професор В.Н. Головчин), з 1964 р. – молодший науковий співробітник лабораторії фізичних властивостей речовини Землі ІГФ АН УРСР.

У 1967 р. Р.І. Кутас захистив у Дніпропетровському гірничому інституті ім. Артема дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук. Тема роботи – “Умови формування геотермічного режиму земної кори (на прикладі Карпатської геосинклінали)”. З 1968 р. Роман Іванович – старший науковий співробітник відділу гравітації

ІГФ АН УРСР. У 1971 р. одержав вчене звання “старший науковий співробітник”.

У 1977 р. Р.І. Кутас в Інституті геофізики ім. С.І. Субботіна АН УРСР захистив докторську дисертацію з геолого-мінералогічних наук. Тема роботи “Поле теплових потоків і термічна модель земної кори південного заходу СРСР”. У 1981 р. став завідувачем лабораторії геотермії і сучасної геодинаміки відділу глибинних процесів Землі і гравіметрії, а з 1987 р. і по теперішній час – завідувач відділом геотермії і сучасної геодинаміки.

З 1988 р. Роман Іванович Кутас очолює наукову раду “Геодинаміка і прогноз землетрусів” при Відділенні наук про Землю НАН України. У 1993 р. отримав наукове звання професора.

Основний напрям наукової діяльності Р.І. Кутаса – вивчення теплового потоку і термічного режиму Землі, розробка теорії і методики інтерпретації неоднорідностей теплового поля і комплексного аналізу геофізичних даних, алгоритмізація розв’язання прямих і обернених задач геотермії, побудова температурних і комплексних моделей літосфери, дослідження глибинної будови і геодинамічних процесів, зокрема природи і еволюції континентальних рифтових і пострифтових осадкових басейнів, термодинамічних умов формування нафтогазових родовищ. Кожен із перелічених напрямів учений збагатив оригінальними ідеями і новими результатами.

Р.І. Кутас вперше виконав детальні вимірювання теплових потоків в Україні, узагальнив геотермічні дані у вигляді каталогів різномасштабних карт і розробив систему їх інтерпретації. Отримав фундаментальні просторово-часові закономірності розподілу теплових потоків і обґрунтував їх тектоно-геодинамічну природу, запропонував нові апаратні та методичні розробки, на які отримав авторські свідоцтва.

Значний внесок Р.І. Кутас зробив у формування нових напрямів експериментальних досліджень в ІГФ НАН України. За його участі інститут розпочав проводити геотермічні вимірювання на морських акваторіях. Сам Роман Іванович брав безпосередню участь у багатьох комплексних морських геолого-геофізичних експедиціях (зокрема міжнародних) на науково-дослідних суднах “Київ” та “Професор Водяницький” у Чорному та Егейському морях.

Р.І. Кутас брав участь у підготовці до видання таких фундаментальних робіт, як “Геотермічний Атлас Європи” і “Атлас геотермальних ресурсів Європи”. Він – лауреат Державної премії УРСР у галузі науки і техніки 1984 р. (з колективом співробітників ІГФ) за цикл робіт “Теорія, методика і результати вивчення літосфери України і прилеглих територій за комплексом даних сейсмометрії, гравіметрії і геотермії”, що об’єднує більше 30 монографій. У 1995 р. удостоєний Державної премії України у галузі науки і техніки (з колективом співробітників ІГФ) за восьмитомну монографію “Літосфера Центральної та Східної Європи”.

Р.І. Кутас є автором понад 300 наукових праць, зокрема 4 монографій та трьох авторських свідоцтв на винаходи. Понад 20 його робіт опубліковано у закордонних виданнях.

Роман Іванович Кутас допомагає молодим ученим, він підготував одного доктора і чотирьох кандидатів наук, є заступником голови Спеціалізованої ради при ІГФ НАН України із захисту кандидатських та докторських дисертацій – головної кузні наукових геофізичних кадрів України. Він веде велику науково-організаційну роботу як голова Наукової ради “Геодинаміка та прогноз землетрусів”, член Міжвідомчої комісії з сейсмічного моніторингу, член редколегій наукових журналів “Геофізичний журнал”, “Геодинаміка”, “Геоінформатика”. Р.І. Кутас неодноразово обирався до складу Міжнародної комісії з теплового потоку Міжнародної асоціації сейсмології та фізики надр Землі, керував низкою міжнародних проектів.

Роман Іванович разом з колегами зробив великий внесок у розвиток геофізичних досліджень в Україні, в обмін досвідом та даними цих досліджень. Проведені під його керівництвом засідання Наукової ради “Геодинаміка та прогноз землетрусів” були постійним місцем спілкування провідних учених та наукової молоді і сприяли активному творчому розвитку української геофізики.

Редколегія журналу “Геодинаміка”, колеги та друзі щиро вітають Романа Івановича з ювілеєм, бажають здоров’я, щастя, творчої наснаги та багатьох і благих літ.

РОМАНУ ІВАНОВИЧУ КУТАСУ – 80!

ROMAN IVANOVYCH KUTAS IS 80!